

BRAČNA KVALITETA: POIMANJE, UZROCI I POSLJEDICE

Josip OBRADOVIĆ, Mira ČUDINA-OBRADOVIĆ
Filozofski fakultet, Zagreb

UDK: 316.356.2
Pregledni rad

Primljeno: 30. 1. 1998.

Rad¹ pruža pregled teorija i rezultata u istraživanju bračne kvalitete. Sastoji se od nekoliko dijelova. U prvom se dijelu raščlanjuju različiti pristupi u poimanju bračne kvalitete (bračna kvaliteta, kao zadovoljstvo, kao bračna prilagodba, kao partnerska procjena bračnih odnosa. Zatim se opisuju i raščlanjuju one teorije bračne kvalitete koje su izazvale najviše pozornosti u znanstvenoj literaturi (teorija socijalne razmjene, bihevioristička teorija, teorija afektivne vezanosti, teorija bračne i obiteljske krize). Posebna se pozornost poklanja problemu mjerenja bračne kvalitete te se iznose sve prednosti i nedostaci različitih metoda njezina mjerenja. Nakon toga, bračna se kvaliteta promatra kao zavisna varijabla te se analiziraju odrednice bračne kvalitete u braku i izvan njega (posebice se raščlanjuju utjecaji bračnih razdoblja, rođenja djeteta, bračnoga staža). Bračna kvaliteta kao nezavisna varijabla promatra se s aspekta njezina utjecaja na partnere i bračne i obiteljske procese, životno zadovoljstvo i zdravlje bračnih partnera, stabilnost braka te emotivni razvoj djece.

POIMANJE BRAČNE KVALITETE

¹Ovaj rad predstavlja dio znanstvene teme *Psihosocijalna kvaliteta obitelji kao osnovica pronatalitetne politike*, u okviru programa trajne istraživačke djelatnosti Instituta Socijalna struktura i socijalna integracija, koji financira Ministarstvo znanosti i tehnologije RH.

U stručnoj se literaturi bračna kvaliteta, kao i mnoge sociološke i sociopsihološke varijable, definira na različite načine. Sadržaj definicije djelomično ovisi o teorijskom pristupu autora, ali i o tome kada je varijabla definirana, ili preciznije, kada je znanstveni rad objavljen. Sve različite pristupe i definicije bračne kvalitete možemo svrstati u tri skupine: 1. bračna kvaliteta kao zadovoljstvo u braku, 2. bračna kvaliteta kao međusobna prilagodba bračnih partnera i 3. bračna kvaliteta kao partnerova procjena kvalitete bračnih odnosa.

Bračna kvaliteta kao zadovoljstvo u braku

Prema starijim gledištima (Hawkins, 1968.), bračna kvaliteta shvaća se isključivo kao zadovoljstvo u braku. Ona je "subjektivni osjećaj sreće, zadovoljstva i užitka koji doživljava partner u interakciji s drugim partnerom" (Hawkins, 1968:648). Mnoštvo je istraživanja provedeno 70-ih godina, a u njima je bračna kvaliteta shvaćena kao bračno zadovoljstvo (Burr, 1970.; Sheinbein, 1974.; Stinnett et al., 1970.). Takav je pristup pokazao mnoge prednosti, ali i brojne nedostatke.

Bračna kvaliteta kao prilagodba

Sedamdesetih se godina pojavljuju mnoge kritike na određenje bračne kvalitete kao zadovoljstva bračnih partnera brakom. Jedan od najvažnijih njegovih kritičara, Spanier (1976.), ponudio je drukčiji pristup u definiranju bračne kvalitete. Umjesto određenja prema kojemu bračna kvaliteta predstavlja isključivo osjećaj sreće ili zadovoljstva u braku, Spanier (1976.) bračnu kvalitetu definira kao međusobnu prilagodbu bračnih partnera. Objavljen je relativno velik broj radova u kojima se prihvaća Spanierov pristup i rabi njegova skala za mjerenje bračne prilagodbe (Locksley, 1980.; Spanier et al., 1976.; Spanier et al., 1982.). No, usporedo s porastom broja istraživanja u kojima se bračna kvaliteta definira kao prilagodba, pojavljuje se i sve veći broj kritičara Spanierova pristupa (Campbell, Converse i Rotgers, 1976.; Lewis, 1980.; Fincham & Bradbury, 1987.; Robins, 1982.; Trost, 1985.) koji osporavaju mogućnost definiranja bračne kvalitete kao bračne prilagodbe.

Bračna kvaliteta kao partnerova procjena kvalitete bračnih odnosa

Glavni nedostatak Spanierovu pristupu mnogi autori vide u činjenici (Glenn, 1990.) da se bračna kvaliteta ne može izjednačiti s bračnom prilagodbom, jer se time mjere "zajedno" različiti oblici ponašanja i percepcija bračnih partnera. Tako su primjerice Johnson, Amoloza i Booth (1991.) primjenjujući faktorsku analizu, utvrdili da se Spanierovim (1976.) instrumentom dobiva pet dimenzija (faktora): 1. bračna sreća/zadovoljstvo, 2. harmonija bračnih odnosa (odsutnost neslaganja i sukoba), 3. količina interakcija među bračnim partnerima, 4. odsutnost specifičnih izvora bračnih problema (primjerice pijenje alkohola) te 5. odsutnost sklonosti rastavi u bračnim partnera. Nije onda iznenađujuće što se pojavljuje i treći pravac u poimanju bračne kvalitete i to ovaj puta kao svojevrsna sinteza prva dva pristupa. Treći pristup naglašava kvalitetu partnerskih odnosa, a od partnera se traži da samostalno i nezavisno od drugoga partnera procijeni kvalitetu partnerskih ili bračnih odnosa. Za procjenu se primjenjuju

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRAĐOVIĆ, V.,
ČUDJINA-OBRAĐOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

dva pristupa. Prema prvome, partner procjenjuje globalnu ili opću kvalitetu partnerskih odnosa, a prema drugome pristupu procjenjuje kvalitetu bračnih ili partnerskih odnosa prema nizu pojedinačnih dimenzija kao što su: kvaliteta komuniciranja, seksualno ponašanje, donošenja odluka itd.

Sredinom 80-ih godina javljaju se prvi pokušaji definiranja bračne kvalitete na takav način. Među prvim koji su uspješno definirali i konstruirali instrument za mjerenje bračne kvalitete kao partnerove procjene partnerskih odnosa jest Norton (1983.), jedan od poznatih teoretičara i istraživača u području istraživanja bračne kvalitete. O njegovu ćemo pristupu govoriti podrobnije u zasebnoj raspravi različitih pristupa mjerenju bračne kvalitete.

TEORIJE BRAČNE KVALITETE

Područje braka i obitelji iznenađujuće je siromašno teorijskim objašnjenjima pojmova i odnosa pojava. Najvjerojatnije je tome razlog što su istraživački zadaci iz područja braka, bračnih odnosa i obitelji bili usmjereni uglavnom na objašnjenje nekog užega i specifičnog problema toga područja. Tome svakako valja pridodati i činjenicu da velik broj tih radova, posebice onih iz područja bračne kvalitete, dolazi iz kliničke prakse, s posebnim zadatkom rješavanja nekog specifičnog problema partnerskih odnosa. No, usprkos tome, postoje teorije bračne kvalitete i bračnih odnosa, a neke su od njih osobito popularne i često citirane. Važno je odrediti koliko te teorije precizno objašnjavaju bračnu kvalitetu, bračne odnose, ili – procese u obitelji.

Prema poznatim postavkama teoretičara Furmana (1984.) i Kellama (1986.), teorije bračne kvalitete i bračnih odnosa moraju zadovoljiti tri bitna kriterija, ako žele iscrpno objasniti sve suptilne procese u partnerskim odnosima. Naime, one moraju sadržavati:

1. velik broj zasebnih varijabli-prediktora koje iscrpno objašnjavaju bračnu kvalitetu/ bračne odnose;
2. različite razine analize – počev od mikrorazine (specifičnih odnosa među partnerima) do makrorazine (povezanost bračnih odnosa i sustava vrijednosti okoline);
3. uvid u promjene u braku ili bračnoj kvaliteti koje nastaju kao posljedica utjecaja tijekom vremena. Primjerice, bračna kvaliteta na početku braka najvjerojatnije nije jednaka bračnoj kvaliteti nakon 15 ili 20 godina zajedničkog života, što znači da se odrednice bračne kvalitete, baš kao i sama kvaliteta, najvjerojatnije mijenjaju s obzirom na dužinu bračnog staža.

Ako dosljedno primijenimo navedena načela na istaknute teorije bračne kvalitete i bračnih odnosa u stručnoj literaturi, teško je naći i jednu među njima koja bi doista zadovo-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRAĐOVIĆ, V.,
ČUDINA-OBRAĐOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

ljavala sva tri kriterija. One najčešće poštuju jedan, a iznimno dva kriterija, pa ih se doista može držati nepotpunima, što bi zahtijevalo daljnji rad u smislu njihova obogaćivanja ili eventualne integracije. Ako, dakle, u tom ograničenom smislu prihvatimo teorije bračne kvalitete i bračnih odnosa, možemo kao najistaknutije navesti četiri teorije:

1. teoriju socijalne razmjene,
2. biheviorističku teoriju bračne kvalitete i bračnih odnosa,
3. teoriju afektivne vezanosti,
4. teoriju bračne i obiteljske krize.

Objasnit ćemo postavke svake od tih teorija te istaknuti njihove glavne prednosti i slabosti.

Teorija socijalne razmjene

Od svih navedenih teorija bračne kvalitete najvjerojatnije je najpopularnija i najcitiranija teorija socijalne razmjene. U osnovi je to stara teorija koju su razvili poznati socijalni psiholozi Thibaut i Kelley još 1959. godine. Prema njihovom mišljenju, socijalni odnosi, pa tako vjerojatno i bračni partnerski odnosi/bračna kvaliteta, mijenjaju se u različitim razvojnim razdobljima. U početku se odnosi razvijaju i bračna je kvaliteta relativno visoka, zatim dolazi do platoa ili stagnacije bračne kvalitete te, nakon određena vremena, ako nije nastala neka drastična promjena ili intervencija, dolazi do postupne deterioracije partnerskih odnosa i pada bračne kvalitete. Tri su elementa, mogli bismo držati tri vrste različitih snaga koje određuju taj razvojni put. To su: privlačnost među partnerima, barijere prema raskidu partnerskih odnosa i izvanpartnerska alternativna privlačenja. Bračna kvaliteta i bračni odnosi predstavljat će rezultat svih navedenih snaga u partnerskim odnosima.

Levinger (1976.) je jedan od prvih istraživača koji je primijenio modificiranu Thibaut-Kelleyevu teoriju socijalne razmjene za objašnjenje bračne kvalitete i partnerskih odnosa. Primjenjujući tu teoriju i stavljajući u odnos kohezivne i razdvajajuće sile, autor je načinio klasifikaciju mogućih oblika bračne kvalitete i partnerskih odnosa. Budući da međusobna privlačnost partnera, zajedno s barijerama prema razdvajanju, čini brak kvalitetnim i stabilnim, a vanjska, alternativna privlačenja djeluju razorno na bračnu kvalitetu i partnerske odnose, Levinger razdvaja bračnu kvalitetu i bračnu stabilnost kao dva različita i odvojena pojma među kojima može, ali ne mora postojati korelacija. Brak će biti kvalitetan i stabilan ako su partneri međusobno privlačni, međusobno se cijene, ako među njima postoji afektivna veza itd., a istodobno ne postoje vanjske privlačnosti. Onog časa kad dođe do promjene odnosa između privlačnosti, barijera i alternativnih privlačnosti, doći će ne samo do promjene bračne kvalitete nego i do promjene bračne stabilnosti. Stoga Levinger (1976.) razlikuje četi-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRAĐOVIĆ, V.,
ČUDJINA-OBRAĐOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

ri tipa bračne kvalitete: 1. visoka bračna kvaliteta/stabilna (partneri su zadovoljni i brak je stabilan); 2. visoka bračna kvaliteta/nestabilna (partneri su zadovoljni, ali je brak nestabilan); 3. niska bračna kvaliteta/stabilna (partneri su nezadovoljni, ali je brak stabilan); 4. niska bračna kvaliteta/nestabilna (partneri su nezadovoljni, a brak je nestabilan). Glavna je slabost teorije u tome što ne pokazuje koje su odrednice bračne kvalitete dominantne u različitim razdobljima bračnih odnosa. Tako teorija implicira postojanje promjene, no ne ulazi u raščlambu njezinih odrednica.

Bihevioristička teorija bračne kvalitete i bračnih odnosa

Kao i teorija socijalne razmjene, i bihevioristička teorija bračne kvalitete i bračnih odnosa nastala je na temelju Thibaut-Kelleyeva shvaćanja naravi socijalne dinamike među pojedincima i među socijalnim skupinama. Specifičnost je biheviorističke teorije što je usmjerena isključivo na interakcije bračnih partnera. U tom bi se smislu teorija mogla shvatiti i kao teorija partnerskih mikroponašanja. Temeljna joj je pretpostavka da bračni partneri pokazuju različite oblike ponašanja, osobito u razrješavanju problema i sukoba, od kojih neki za drugoga partnera predstavljaju nagradu (kao što su poruke prihvaćanja, izjave ljubavi, davanje komplimenata), ili pak kaznu (kao što su prigovori, kritike, osude). Prema teoriji, u percepciji svakoga partnera bračna će kvaliteta biti to veća što su češći pozitivni oblici ponašanja drugoga bračnog partnera, i suprotno, kvaliteta će biti to niža što češće percipiraju interakcije negativnoga predznaka. Prema tome, u biheviorističkoj teoriji bračna je kvaliteta posljedica međusobnih "nagrađivanja" i "kažnjavanja" bračnih partnera u tijeku dužeg vremenskoga razdoblja (Bradbury & Fincham, 1991.; Gottman, 1990., 1993.b; Markman, 1981.; Stuart, 1969.; Willis, Weiss & Patterson, 1974.). Izrazita je prednost teorije u jednostavnosti i očitosti objašnjenja, ali je dosta prošireno i mišljenje da ona ima određene nedostake. Teorija omogućuje uvid u promjenu bračne kvalitete kao posljedicu promjena u tijeku vremena (zadovoljava Furman-Kellamov treći kriterij), što nije bio slučaj u teoriji socijalne razmjene, ali ne uzima u razmatranje širi socijalni kontekst, nego pretpostavlja da bračna kvaliteta ovisi isključivo o prirodi interakcija među bračnim partnerima, kao da oni funkcioniraju u socijalnom vakuumu (Davis, 1982.; Rusbult et al., 1979.; Smith, Vivian & O'Leary, 1990.).

Teorija afektivne vezanosti

U pristupu se teorija afektivne vezanosti bitno razlikuje od ostalih teorija bračne kvalitete. Osnovna je pretpostavka teorije da priroda afektivne povezanosti između djeteta i roditelja u ranom razdoblju socijalizacije određuje prirodu djetetovih budućih partnerskih odnosa u njegovoj zreloj dobi

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRAĐOVIĆ, V.,
ČUDINA-OBRAĐOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

(Bowl-by, 1969.). Iako je teorijski moguće pretpostaviti niz oblika afektivne vezanosti između djeteta i roditelja, logična je i opće-prihvaćena klasifikacija Mary Ainsworth (Ainsworth, Blehar, Waters & Wall, 1978.). Prema toj su klasifikaciji sljedeći mogući oblici afektivne povezanosti između majke/roditelja i djeteta: sigurna vezanost (koja je posljedica senzitivnoga roditeljstva i dosljednog reagiranja na dječje potrebe), nesigurna tje-skobno/ambivalentna vezanost (posljedica nedosljednog roditeljskog zadovoljavanja dječjih potreba, pa djeca istodobno žele roditelja i pružaju mu otpor) i nesigurna tjeskobno/izbjegavajuća vezanost (roditelji ne zadovoljavaju djetetove potrebe, a dijete izbjegava kontakt). Hazan i Shaver primijenili su navedenu klasifikaciju na odnose bračnih partnera (Hazan i Shaver, 1987.; 1994.; Shaver, Hazan & Bradshaw, 1988.) i pokazali da se doista može govoriti o djelovanju ostvarene afektivne vezanosti u djetinjstvu na partnersko ponašanje u zreloj dobi. Teorija bez sumnje predstavlja originalan pristup objašnjenju bračne kvalitete i partnerskih odnosa i doista se razlikuje od prethodno navedenih teorija. Glavna se njezina prednost ogleda u naglasku na razvoju i poveznosti ranog iskustva s ponašanjem u zreloj dobi. No, ta je prednost ujedno u određenom smislu i njezina manjkavost. Naglašavajući važnost ranog iskustva na ponašanje u zreloj dobi teorija se ne obazire na ostale odrednice bračne kvalitete, a osobito izostavlja širi socijalni kontekst u kojem se odvijaju bračni procesi.

Teorija bračne i obiteljske krize

Teorija bračne i obiteljske krize jest relativno stara teorija. Već 1949. godine Hill je postavio pitanje zašto neki brakovi i neke obitelji rješavaju probleme na zadovoljavajući način kad se nađu u kriznoj situaciji, a neki drugi nisu sposobni riješiti krizu, pa se kao posljedica pojavljuju brojni problemi u bračnim i obiteljskim odnosima i često dolazi do bračne ili obiteljske disolucije. Odgovarajući na to pitanje Hill (1949.) je razvio teoriju bračne i obiteljske krize ili tzv. ABCX model. Prema tom modelu bračni partneri ili članovi obitelji najprije doživljavaju stres ili stresne događaje (A), zatim stresni događaji zahtijevaju od bračnih partnera ili članova obitelji promjenu ili adaptaciju u ponašanju. Budući da se brakovi i obitelji međusobno razlikuju s obzirom na načine i instrumente rješavanja krizne situacije (B), bračni partneri iz različitih brakova i članovi različitih obitelji različito će definirati krizu i različito se postaviti prema problemima (C). Jednako će tako istu ili sličnu kriznu situaciju bračni partneri ili članovi obitelji različito doživjeti (X). Pojednostavnjeno, Hill (1949.) je držao da se prije bračne ili obiteljske krize uvijek javljaju brojne stresne si-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRAĐOVIĆ, V.,
ČUDINA-OBRAĐOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

tuacije, a da su zbog različite strukture braka/obitelji i različitih značajki bračnih partnera neke obitelji sposobnije, a neke manje sposobne riješiti bračnu, odnosno obiteljsku krizu. Ta je teorija doživjela niz promjena. Najznačajniju su promjenu uveli McCubbin i Patterson (1982.; McCubbin & McCubbin, 1987.; McCubbin, 1988.; McCubbin et al., 1992.), a njihova se modifikacija sastoji uglavnom u dodavanju novih stresnih elemenata koji objašnjavaju bračnu krizu. Za razliku od Hilla (1949.) koji je držao da su se svi stresni događaji javljali prije bračne/obiteljske krize, McCubbin i Patterson (1982.) drže da teškoće u rješavanju prvotnoga stresnog događaja stvaraju nove stresove, čime se situacija sve više otežava i smanjuje se mogućnost prilagodbe ili rješenja bračne/obiteljske krize.

Važno je spomenuti da je teorija bračne i obiteljske krize praktički jedina teorija kojom se pokušava utvrditi koje su odrednice bračne kvalitete i/ili bračnih odnosa. Naime, prema Hillovoj teoriji (1949.), ako bračni partneri nisu sposobni riješiti krizu, doći će do opadanja bračne kvalitete i posljedično do smanjenja bračne stabilnosti.

Na temelju brojnih kritičkih primjedbi na različite teorije bračne kvalitete, kao i na temelju meta-analize 110 empirijskih radova iz područja bračne kvalitete, Karney i Bradbury (1995.) predložili su novi teorijski model kojim nastoje objasniti odrednice bračne i obiteljske kvalitete. Njihov se model sastoji od nekoliko elemenata, a za naše su potrebne najvažniji elementi koji predstavljaju odrednice bračne kvalitete i to su:

1. trajna ranjivost bračnih partnera,
2. stresni događaji,
3. adaptivni procesi.

Pod trajnom ranjivošću autori razumijevaju niz predbračnih varijabli bračnih partnera kao što su rano iskustvo, osobnost, stupanj naobrazbe itd. Primjerice, autori drže da se djeca iz nekvalitetnih i nestabilnih brakova u odrasloj dobi ponašaju prema bračnom partneru u skladu s usvojenim obrascem koji su imali prilike u djetinjstvu promatrati u odnosu svojih roditelja (Griffin, 1993.; Karney, 1994.). Stoga će ta djeca u odrasloj dobi imati slabije razvijene socijalne vještine, a zbog toga i brojne teškoće u komunikaciji s bračnim partnerom, što će se neposredno odraziti na bračnu kvalitetu (Franz, McClelland & Weinberger, 1991.). Slično, na bračnu kvalitetu djeluju i različiti stresni događaji, bilo u braku ili izvan braka, kao što su, primjerice, gubitak posla, različiti neugodni događaji izvan obitelji itd. Stresni događaji djeluju na bračnu kvalitetu, ali u interakciji s adaptivnim procesima. Drugim riječima, ista ili slična trajna ranjivost i isti ili slični stresni događaji djelovat će različito na bračnu kvalitetu, ovisno o adap-

ktivnim procesima specifičnima za neki brak ili bračne partnere.

MJERENJE BRAČNE KVALITETE

Bračna kvaliteta mjeri se na različite načine. Na koji će se način mjeriti ovisi o nekoliko čimbenika od kojih je najvažniji teorijsko polazište ili poimanje bračne kvalitete. U tom smislu možemo razlikovati nekoliko pristupa od kojih svaki ima određene prednosti, ali su mu prirođeni i nedostaci, osobito gledano sa stajališta pouzdanosti i valjanosti rezultata mjerenja.

Mjerenje bračne kvalitete kao bračnoga zadovoljstva

Prvo polazište, koje je dosta nazočno u stručnoj literaturi, jest jednostavno mjerenje bračne kvalitete ili čak samog bračnog zadovoljstva pomoću pitanja koje obično glasi: "Sve u svemu, koliko ste zadovoljni svojim brakom ili bračnim odnosima" (Bowman, 1990.). Mjerenje kvalitete ili bračnoga zadovoljstva samo jednim pitanjem postavlja određene metrijske teškoće, tj. ne znamo kakva je pouzdanost i valjanost podataka, jer je to gotovo nemoguće provjeriti ako je varijabla izmjerena samo jednom tvrdnjom. Istodobno, moramo napomenuti da su u onim istraživanjima u kojima su autori primijenili višestruko mjerenje bračne kvalitete, a također su mjerili bračnu kvalitetu i samo jednim pitanjem (tvrdnjom) (Levinger, 1976.), rezultati pokazali da postoji visoka povezanost između rezultata dobivenih dvjema metodama. Neki su autori iz toga zaključili da je procjena bračne kvalitete dobivena jednim pitanjem sasvim zadovoljavajuća i da se takav način mjerenja bračne kvalitete može primijeniti, osobito kad je u ispitivanje uvršten velik broj varijabli. U velikom broju radova u stručnoj literaturi može se naći modifikacija navedenog polazišta: bračna se kvaliteta mjeri s pomoću nekoliko tvrdnji (nekoliko samostalnih pitanja), a bez pokušaja konstrukcije skale i provjere njihovih metrijskih svojstava (Glenn, 1990.; White & Keith, 1990.; Vannoy & Philliber, 1992.; Thomson & Colella, 1992.; Viskrama et al., 1997.). Takav je pristup s metodološkog gledišta ipak korak naprijed u odnosu na uporabu samo jednog pitanja, jer se na taj način dobiva uvid u bračnu kvalitetu ili bračno zadovoljstvo ne samo globalno nego i u pojedinim specifičnim područjima.

Osim mjerenja bračne kvalitete s pomoću jednoga ili s pomoću nekoliko pitanja, uobičajene su i skale za mjerenje bračne kvalitete shvaćene kao bračno zadovoljstvo. One se sastoje od niza tvrdnji te za njih postoje podaci o pouzdanosti i valjanosti skale. Najpoznatnije su sljedeće skale za mjerenje bračne kvalitete kao bračnog zadovoljstva:

1. Nebraska skala bračne sreće (Johnson et al., 1986.) koja sadrži 11 tvrdnji. Rezultati dobiveni tom skalom bračnog zadovoljstva visoko su pouzdani i pokazuju zadovoljavajuću pozitivnu korelaciju s drugim skalama za mjerenje bračne kva-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRADOVIĆ, V.,
ČUDJINA-OBRADOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

litete kao bračnog zadovoljstva.

2. Skala bračnog zadovoljstva (Roach, 1981.) koja se sastoji od 48 tvrdnji i za koju postoje podaci o visokoj pouzdanosti i zadovoljavajućoj valjanosti.

3. U ovu skupinu možemo još uvrstiti i Inventar bračnog zadovoljstva (Snyder, 1981.). Ta se skala sastoji od 280 čestica koje obuhvaćaju različita područja partnerskoga ponašanja i interakcija među partnerima. Ukupan rezultat na skali predstavlja globalno zadovoljstvo bračnih partnera brakom. Skala ima visoku pouzdanost i isto je pozitivno i visoko korelirana s nekim drugim mjerama bračne kvalitete kao bračnog zadovoljstva. No, izrazita je i ograničenost primjene skale. Zbog velikog broja tvrdnji skala se može primijeniti jedino u istraživanjima koja obuhvaćaju malen broj instrumenata koji neće preopteretiti i demotivirati ispitanika.

Mjerenje bračne kvalitete kao međusobne prilagodbe bračnih partnera

Drugi pristup mjerenju bračne kvalitete pojavio se 70-ih godina. On kaže da se brak i bračni odnosi primarno sastoje od međusobne prilagodbe bračnih partnera, pa je i bračna kvaliteta shvaćena kao međusobna prilagodba bračnih partnera. Takav pristup mjerenju bračne kvalitete proizlazi iz teorije socijalne razmjene (Thibaut & Kelley, 1959.) i shvaćanja koja su bliska toj teoriji (Levinger, 1976.). Najpoznatija skala u toj je skupini Skala prilagodbe bračnih partnera (Spanier, 1976.). Skala se sastoji od 32 tvrdnje kojima se mjeri ponašanje ili prilagodba bračnih partnera u različitim područjima bračnoga života (poštovanje, prijateljstvo, seks itd.). Skala je primijenjena u mnogim istraživanjima (Kozak et al., 1988.; Schumm et al., 1986.; Spanier & Filsinger, 1983.; Kurdek, 1990.). No, dobiveni su rezultati izazvali mnoge polemike i otvorili mnoga metodološka i teorijska pitanja. Kao rezultat tih rasprava, kako smo naveli u uvodu, pojavljuje se novi pravac u poimanju i mjerenju bračne kvalitete koji odbacuje određenje bračne kvalitete kao bračne prilagodbe, jer je prilagodba tek početni preduvjet, a bračna je kvaliteta mnogo više od prilagodbe (Trost, 1985.).

Mjerenje bračne kvalitete kao procjene kvalitete bračnih odnosa

Najpoznatiji instrument u ovoj skupini jest Indeks bračne kvalitete (Norton, 1983.), skala koja među prvim uvodi partnerske procjene kao kriterij bračne kvalitete. Konstrukcija je skale bila dugotrajna i odvijala se u nekoliko razdoblja. U početnom razdoblju sastojala se od mnoštva čestica, ali je uzastopnim modifikacijama svedena na šest koje daju potpuno zadovoljavajuću pouzdanost i valjanost rezultata. Skala je primijenjena u brojnim istraživanjima od kojih su najpoznatija

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRAĐOVIĆ, V.,
ČUDINA-OBRAĐOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

Norton (1983.) i Schumm et al. (1986.).

Osim te skale, u ovu skupinu mogli bismo uvrstiti i nešto stariju skalu Indeks kvalitete partnerskih odnosa (Paterman et al., 1974.) koja ima zadovoljavajuću pouzdanost, ali neprovjerenu valjanost rezultata. Ona se rijetko rabi, vjerojatno zbog neprovjerene valjanosti.

Nakon ovog kratkog prikaza različitih pristupa mjerenju bračne kvalitete valja zaključiti da ni danas, nakon mnoštva pokušaja i objavljenih radova, ne možemo ustvrditi da postoji skala ili način mjerenja bračne kvalitete koji bi bio općenito prihvaćen kao najbolji ili naprimjereniji pristup. Koji će se pristup mjerenju bračne kvalitete primijeniti i, posebno, koja će se skala primijeniti, ovisi ponajprije o tome definiramo li bračnu kvalitetu kao bračno zadovoljstvo, kao bračnu prilagodbu ili kao partnersku evaluaciju bračnih odnosa. Također, važna je i vrsta istraživanja, tj. je li riječ o velikim reprezentativnim uzorcima ili o relativno malom uzorku, ili je možda istraživanje akcijskog tipa u smislu razrješenja nekog specifičnog problema.

ODREDNICE BRAČNE KVALITETE

Logično je pretpostaviti da postoji mnoštvo varijabli – odrednica bračne kvalitete. Moguće je brojne različite odrednice svrstati u nekoliko skupina na sljedeći način: 1. predbračne značajke bračnih partnera, 2. karakteristike braka i bračni procesi, 3. varijable radne i socijalne okoline. Iako su vjerojatno sve tri skupine varijabli prediktivne za bračnu kvalitetu, u ovom ćemo tekstu raščlaniti samo karakteristike braka i bračne procese kao odrednice bračne kvalitete. Djelovanje predbračnih značajki bračnih partnera na bračnu kvalitetu još uvijek je empirijski relativno neistraženo te stoga nije zastupljeno u ovom radu. Djelovanje rada i šire socijalne okoline na bračnu kvalitetu toliko je važno područje s mnogobrojnim teorijama i rezultatima da zahtijeva zasebnu raščlambu koju ćemo provesti u novom radu.

Djelovanje karakteristika braka i bračnih procesa na bračnu kvalitetu

Na temelju metaanalize 110 radova iz područja bračne kvalitete i bračne stabilnosti, Karney i Bradbury (1995.) izvode zaključke koji pokazuju kako pojedine varijable-bračni procesi djeluju na bračnu kvalitetu prema muževljevoj i ženinoj percepciji. Prema muževljevoj percepciji za bračnu kvalitetu najprediktivnije su varijable: pozitivno ponašanje muža i žene (izrazi poštovanja, ljubavi, odsutnost konflikta) i seksualno zadovoljstvo. Sve ostale varijable, kao što su izbjegavanje konflikata, otvorenost, ponašanje prema djeci itd. znatno su ma-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRAĐOVIĆ, V.,
ČUDINA-OBRAĐOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

nje važne u muževljevoj percepciji. Istodobno, u ženinoj percepciji na bračnu kvalitetu najviše djeluju varijable pozitivno ponašanje bračnih partnera, pozitivno ponašanje muža, zatim seksualno zadovoljstvo, otvorenost partnera itd. Neka druga istraživanja pokazuju da su, osim spomenutih bračnih procesa, za bračnu kvalitetu vrlo prediktivne varijable koje smo nazvali bračnim karakteristikama: bračna razdoblja, djeca u braku, bračni staž.

Osamdesetih godina provedena su u SAD-u brojna istraživanja s ciljem da se utvrdi postoje li razlike između bračne kvalitete u pojedinim bračnim razdobljima. Ukupno je trajanje braka podijeljeno u nekoliko bračnih razdoblja: 1. početak braka i razdoblje bez djece, 2. rođenje djeteta i rano djetinjstvo djece, 3. razdoblje školske dobi djece, 4. odrasla djeca. Prema istraživanjima koja su proveli Anderson, Russell & Schumm (1983.), Glenn (1989.), Swenson, Eskew & Kohlhepp (1981.), doista postoji razlika u stupnju bračne kvalitete u različitim razdobljima braka. Dobiveni rezultati ukazuju na zakrivljen odnos (poput slova U) između bračne kvalitete i bračnoga razdoblja (Ross et al., 1990.; Ishii-Kuntz & Seccombe, 1989.; Nock & Kingston, 1988.; Shek, 1995.; Umberson, 1989.). Autori su utvrdili da je u percepciji oba bračna partnera najveći stupanj bračne kvalitete u prvom, tj. bračnom razdoblju bez djece, zatim se percipirana bračna kvaliteta smanjuje u drugom i trećem razdoblju, a u četvrtom razdoblju dolazi do promjene, tj. do ponovnog porasta bračne kvalitete (Belsky, 1988.). Ti su rezultati izazvali dosta polemike i prigovora, ponajprije stoga što istraživanja nisu bila longitudinalna, no ipak je prevladalo mišljenje da postoji zakrivljen odnos između bračne kvalitete i bračnoga razdoblja.

Slični su rezultati dobiveni i glede utjecaja rođenja djeteta ili prelaska iz razdoblja bez djece u obiteljsko razdoblje, u razdoblje preuzimanja roditeljskih uloga. Mnoštvo je istraživanja koja pokazuju da se bračna kvaliteta smanjuje nakon dolaska djeteta u obitelj i preuzimanjem roditeljskih uloga, i to osobito u percepciji žena (Ade-Ridder & Brubacker, 1983.; Belsky et al., 1983.; Belsky & Rovine, 1984.; Cowan, 1985.; Feldman & Nash, 1984.; Goldberg, Michaels & Lamb, 1985.). Autori taj pad u percepciji bračne kvalitete objašnjavaju time što rođenje djeteta predstavlja stresnu situaciju (Lavee et al., 1996.) i zahtijeva od bračnih partnera nove dužnosti i uloge koje ometaju njihove uobičajene aktivnosti, te time otežavaju odnose među njima (Belsky et al., 1986.; Cowan & Cowan, 1992.; Hochschild, 1989.). Budući da je u većini društava u odgoju djece majčina uloga puno važnija od očeve, žena je znatno opterećenija od muža, pa je to vjerojatno razlog što je percepcija opadanja bračne kvalitete izrazitija u žena, nego u mu-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRAĐOVIĆ, V.,
ČUDINA-OBRAĐOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

ževa (Riehl-Emde & Willi, 1994.; Ruble et al., 1988.). Tako, iako percepcija opadanja bračne kvalitete nastupa u oba partnera nakon rođenja djeteta, ona je izrazitija u žena, i to stoga što ni u modernim društvima nema veće redistribucije obiteljskih uloga u usporedbi s onom u tradicionalnim društvima (Entwistle & Doeringer, 1981.; Weiss, 1998.).

Bračni staž kao odrednica bračne kvalitete pokazao se također prediktivnim. Iako je bračni staž visoko koreliran s bračnim razdobljima i donekle i s nazočnošću djece u braku (podsjetimo se da je dosta velik broj brakova bez djece), bračni staž je ipak bio prediktivan za doživljaj bračne kvalitete u bračnih partnera i nakon provedene statističke kontrole za djelovanje nazočnosti djece u obitelji i bračnog razdoblja (White & Booth, 1985.; Glenn, 1989.). Čini se, dakle, da se bračna kvaliteta mijenja u funkciji i samog trajanja braka (Ruble et al., 1988.).

UTJECAJ BRAČNE KVALITETE NA PARTNERE I BRAČNE/OBTELJSKE ODNOSE

Mali se broj teorija i istraživanja bavi problemom bračne kvalitete kao nezavisne varijable, tj. pitanjem kako ona djeluje na ponašanje bračnih partnera i njihove djece. Sve teorije i rezultate istraživanja toga problema možemo svrstati u nekoliko skupina, i to prema zavisnoj varijabli. U tom smislu postoje istraživanja u kojima se pokušalo utvrditi kako bračna kvaliteta djeluje na:

1. životno zadovoljstvo bračnih partnera,
2. fizičko i psihičko zdravlje partnera,
3. stabilnost braka,
4. emotivni razvoj djece.

Za potrebe ovog rada pokušat ćemo istražiti na koji način bračna kvaliteta djeluje na prve tri zavisne varijable, a izostavit ćemo raspravu o djelovanju bračne kvalitete na emotivan razvoj djece, što je u ovom kontekstu manje važno.²

Utjecaj bračne kvalitete na životno zadovoljstvo bračnih partnera

Mnoga istraživanja ukazuju na to da u zapadnoeuropskoj i sjevernoameričkoj kulturi već i sam bračni status utječe na životno zadovoljstvo pojedinaca. Utvrđeno je da postoji velika razlika između neoženjenih, oženjenih i rastavljenih pojedinaca s obzirom na fizičko i psihičko zdravlje te s obzirom na stupanj životnoga zadovoljstva (Glenn & Weaver, 1979.; Gove et al., 1990.; Kessler & Essex, 1982.; Thoits, 1986.). Prema tim istraživanjima, pojedinci koji žive u braku općenito su zadovoljniji od samaca, a pogotovo od rastavljenih pojedinaca. Najčešće se ti rezultati objašnjavaju tvrdnjom da brak kao zajednica pruža pojedincu emotivnu i socijalnu sigurnost koja se reflektira u odsutnosti generaliziranoga životnog nezadovoljstva. U nekim je pak istraživanjima (Glenn & Weaver,

² Čitatelj zainteresiran za djelovanje bračne kvalitete na emotivni razvoj djece može naći sažete rezultate istraživanja u već objavljenoj literaturi (Obradović, 1990.).

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRAĐOVIĆ, V.,
ČUDINA-OBRAĐOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

1988.) dobiven povećan postotak životno zadovoljnih samaca u odnosu na taj postotak prije dvadesetak godina. Autori istraživanja su zaključili da su u tom razdoblju nastale veće sociokulturne promjene zbog kojih brak više nije toliko važan za socijalnu i emotivnu sigurnost kao što je bio nekad. Vrlo slične, još detaljnije podatke o tome dobili su Lee i suradnici (1991.) usporedivši životno zadovoljstvo muškaraca i žena koji žive u braku ili izvan braka. Autori su se služili podacima istraživanja koje se provodi svake godine od 1972. godine na reprezentativnom uzorku u SAD-u. Ti podaci pokazuju da je u razdoblju od 1972. do 1989. godine narastao postotak vrlo zadovoljnih muškaraca u skupini nikad oženjenih (od 11.2 posto na 23.2 posto), ali narastao je također i postotak vrlo zadovoljnih u skupini oženjenih muškaraca (od 32.4 posto na 38.4 posto). U žena je situacija nešto drukčija. Prema dobivenim podacima 1972. godine 26.2 posto neudanih žena izjavilo je da je životno vrlo zadovoljno, a taj je postotak narastao u 1989. godini na 35.2 posto. U skupini udatih žena u 1972. godini 37.6 posto izjavljuje da je životno vrlo zadovoljno, a 1989. godine taj se broj povećao na 39.2 posto. Autori zaključuju da se u promatranom razdoblju općenito povećao postotak životno zadovoljnih pojedinaca, i to bez obzira na spol i na bračni status. Međutim, postotak je i neoženjenih i neudanih pojedinaca znatno narastao u razdoblju od 1972. do 1989. godine. Poput Glenna i Weavera (1988.) i Lee sa suradnicima (1991.) objašnjava dobivene rezultate povećanjem individualističke i smanjenjem kolektivističke orijentacije pojedinaca u sjevernoameričkoj i zapadnoj kulturi, uz koje je posljedično došlo do smanjenja identifikacije s brakom i obitelji (Bellah et al., 1985.; Glenn, 1987.; Schwartz, 1987.) te njihove manje važnosti za životno zadovoljstvo pojedinca.

Opisanim se istraživanjima mogu postaviti neke zamjerke. Prije svega, ona nisu longitudinalna, nego uspoređuju presjeke, pa je nemoguće govoriti sa sigurnošću o djelovanju bračnog statusa na životno zadovoljstvo. Ispravnije je govoriti o povezanosti između dvije navedene varijable. No, ako se govori o povezanosti, onda je moguća i interpretacija prema kojoj su općenito životno zadovoljniji pojedinci skloniji stupanju u brak i održavanju bračne veze, nego što su to pojedinci koji su nezadovoljni, imaju osobnih problema itd.

Navedenih su slabosti svjesni mnogi, pa se u profesionalnoj literaturi u području braka mogu naći česti pozivi na provođenje bolje zamišljenih istraživanja koja bi vjerodostojnije pokazala kako bračni status djeluje na životno zadovoljstvo. Isto tako, brojna su mišljenja da je puno važnije utvrditi kako na životno zadovoljstvo pojedinca utječe narav bračnih odnosa i stupanj bračnoga zadovoljstva, a ne puki bračni status. Na žalost, apel za takvim istraživanjima dosad je uglavnom bio bezuspješan. Poznato nam je samo jedno

istraživanje kojim se pokušalo utvrditi u kojem stupnju bračna kvaliteta djeluje na životno zadovoljstvo (Benin & Nienstedt, 1985.). Čak ni rezultati toga istraživanja nisu jednoznačni, što znači da je problem još uvijek otvoren i da zasad ne postoji zadovoljavajući znanstveni odgovor.

Utjecaj bračne kvalitete na fizičko i psihičko zdravlje partnera

U prosjeku, pojedinci koji žive u braku i fizički i psihički zdraviji su od samaca/samica, rastavljenih ili udovaca/udovica (Bowling, 1987.; Gove et al., 1983.; Mirowsky & Ross, 1989.). Oni koji žive u braku jamačno imaju znatno manje problema s fizičkim zdravljem, osobito ako je riječ o akutnim oboljenjima (Anson, 1989.; Riessman & Gerstel, 1985.). Podaci za visokorazvijene zemlje, osobito oni za SAD, pokazuju i da je smrtnost pojedinaca koji žive u braku manja u usporedbi sa smrtnošću rastavljenih i udovaca/udovica (Koskenvau & Rita, 1987.). Također, pojedinci koji žive u braku manje su skloni suicidu, homicidu i stradavanju u prometnim nesrećama (Smith et al., 1988.). Ti se podaci tumače dvojako. Prema prvom objašnjenju, emotivno stabilniji, tj. psihički i fizički zdraviji pojedinci lakše stupaju u brak i lakše ga održavaju od pojedinaca koji imaju bilo psiholoških bilo fizičkih tegoba. Ta interpretacija, koliko nam je poznato, nije empirijski provjerena. Prema drugom objašnjenju, brak kao zajednica ili čak samo kao fizička nazočnost drugoga, djeluje pozitivno na pojedinca te smanjuje pojavljivanje fizičke bolesti i psiholoških problema. To je objašnjenje odbačeno detaljnijim istraživanjem problema. Naime, Gove (1983.) je proveo detaljniju klasifikaciju onih koji žive u braku i samaca/samica, razlikujući nikad vjenčane, vjenčane, rastavljene i udovce/udovice, i s pomoću te klasifikacije dobio je bitno drukčije rezultate. Njegovi rezultati nisu pokazali značajne razlike između pojedinaca koji žive u braku i samaca/samica s obzirom na fizičke i psihološke tegobe, ali su značajne razlike dobivene između skupine vjenčanih i samaca/samica promatranih zajedno, skupine udovaca/udovica, i osobito skupine rastavljenih pojedinaca. Dobiveni su rezultati potaknuli novo gledanje na odnos bračnog statusa i fizičkog, odnosno psihičkog zdravlja. Iz Goveovih rezultata (1981.) proizlazi da za psihičko i fizičko zdravlje nije odlučujuća fizička nazočnost drugoga niti zajednica u formalnome smislu, nego da je neusporedivo važnija priroda partnerskih odnosa (Shek, 1995.; Ruvalo & Veroff, 1997.), a time se uvodi pojam "socijalne i emotivne potpore". Rezultati istraživanja u kojima je nezavisnu varijablu predstavljala socijalna i emotivna potpora pokazali su da ona smanjuje depresiju, anksioznost i druge psihološke probleme u bračnim partnera (Cohen & Syme, 1985.; Kaplan et al., 1983.; Mirowsky & Ross, 1989.; Wickrama et al., 1997.). Istraživanja su također pokazala da

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRADOVIĆ, V.,
ČUDJINA-OBRADOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

bračna kvaliteta djeluje na psihološku dobrobit bračnog partnera (Ross, Mirowsky & Goldsteen, 1990.; Demo & Acocck, 1996.) i to zato što potiče pojedinca na ponašanje koje ga fizički i psihički zaštićuje (Umberson, 1987.). Općenito, dobivena je pozitivna korelacija između psihološkog i fizičkog zdravlja pojedinca, a obje su varijable pozitivno korelirane s bračnom kvalitetom (Aneshensel et al., 1984.; Ross et al., 1990.). Istodobno, sve je veći broj podataka koji ukazuju na to da emotivne teškoće u partnerskim odnosima proizvode fizičke i zdravstvene probleme, a osobito negativno djeluju na imunološki sustav (Elder et al., 1994.).

Iako su dobiveni rezultati zanimljivi i pokazuju da doista postoji pozitivna povezanost između prirode bračnih odnosa, preciznije bračne kvalitete, i fizičkog i psihološkog zdravlja, ne smijemo zaboraviti na neka ograničenja u generalizaciji tih zaključaka. Najprije, rezultati pokazuju povezanost, a ne i uzročno-posljedičnu vezu, pa je još uvijek otvoreno pitanje djeluje li bračna kvaliteta na psihičko i fizičko zdravlje, ili je možda obrnuto, pa psihičko i fizičko zdravlje djeluje na bračnu kvalitetu. Moguće je i da neke druge, intervenirajuće varijable djeluju i na bračnu kvalitetu i na psihičko i fizičko zdravlje. U istraživanju koje je proveo Wickrama sa suradnicima (1997.) pretpostavlja se da na bračnu kvalitetu osim fizičkog i psihičkog zdravlja mogu djelovati i varijable kao što su životna dob, socioekonomski status i stupanj partnerova obrazovanja. Tek istraživanjem u kojem bi se kontroliralo djelovanje navedenih intervenirajućih varijabli dobio bi se pravi uvid u odnos između bračne kvalitete te fizičkog i psihološkog zdravlja. Koliko nam je poznato, takvo istraživanje još ne postoji, a postignute rezultate možemo stoga prihvatiti samo *cum grano salis*.

Utjecaj bračne kvalitete na stabilnost braka

Malobrojne su teorije i istraživanja koja se bave djelovanjem bračne kvalitete na stabilnost braka. Jedna od starijih teorija, koja je svojedobno izazvala dosta pozornosti i polemike, u stručnoj se literaturi često citira kao Induktivna teorija bračne kvalitete i bračne stabilnosti (Lewis & Spanier, 1979.). Ta se teorija temelji na brojnim zanimljivim empirijskim istraživanjima provedenima u tijeku posljednjih tridesetak, pa i više godina. Preuzimajući niz elemenata iz teorije socijalne razmjene (Levinger, 1976.), autori su kreirali novu teoriju, točnije skup hipoteza o odnosu tzv. premaritalnih i maritalnih varijabli i odnosa varijable bračna kvaliteta prema varijabli bračna stabilnost. Autori pretpostavljaju da premaritalne varijable (predbračne osobine bračnih partnera) i maritalne varijable (bračni procesi) djeluju na bračnu kvalitetu kako je doživljavaju bračni partneri, a doživljena bračna kvaliteta djeluje na bračnu

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRADOVIĆ, V.,
ČUDINA-OBRADOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

stabilnost. Osim bračne kvalitete kao glavne odrednice, na bračnu stabilnost još djeluju i neke intervenirajuće varijable socijalnog konteksta, kao što su alternativna privlačenja (privlačnost osoba izvan braka) te socijalne barijere koje sprečavaju bračnu disoluciju (sustav vrijednosti okoline, utjecaj rodbine, djeca u braku itd.). Ukratko, iz Induktivne teorije bračne kvalitete i bračne stabilnosti proizlazi da bračna kvaliteta djeluje na bračnu stabilnost, ali u ovisnosti o socijalnoj okolini. Koliko nam je poznato, ta teorija dosad nije operacionalizirana, pa prema tome niti empirijski provjerena.

Od novijih teorija pozornost zaslužuje teorijski model Karneya i Bradburyja (1995.). Prema tome modelu na bračnu kvalitetu neposredno djeluju trajna ranjivost partnera, različiti stresni događaji te adaptivni procesi na ranjivost i stresne događaje. Drugim riječima, bračna je kvaliteta to veća što su bračni partneri uspješniji u amortiziranju stresnih događaja i vlastite ranjivosti, a veća bračna kvaliteta, prema mišljenju autora, znači i veću stabilnost braka. Vrijednost je navedenog teorijskog modela u tome što je izveden na temelju 110 različitih istraživanja kojima je bio cilj utvrditi odrednice bračne kvalitete i bračne stabilnosti. Autori pokazuju kako je od najstarijih istraživanja ovog područja (Terman, 1950.) do novijih istraživanja (Kurdek, 1993.) uvijek utvrđena pozitivna korelacija između bračne kvalitete i bračne stabilnosti.

Osim teorijskih objašnjenja, određen je broj istraživanja provjeravao kako bračna kvaliteta (i brojne druge varijable) djeluje na bračnu stabilnost (Lauer et al., 1990.). Primjenom metaanalize Karney & Bradbury (1995.) utvrdili su da su za ženinu percepciju bračne stabilnosti najprediktivnije varijable ženina percepcija bračne kvalitete i njezino bračno seksualno zadovoljstvo, pa tek onda druge varijable kao što su njezina dob stupanja u brak, naobrazba, dohodak obitelji itd. Za muževljevu percepciju bračne stabilnosti najprediktivnijom su se pokazale varijable muževljevo bračno seksualno zadovoljstvo, bračna kvaliteta, pa tek nakon toga druge varijable kao što su dohodak obitelji, ugodnost bračnog partnera, zaposlenje bračnih partnera, muževljevo djetinjstvo itd. Iz tih rezultata također proizlazi da je za bračnu stabilnost najvažnija ženina percepcija bračne kvalitete, zatim muževljevo bračno seksualno zadovoljstvo, a muževljeva je percepcija bračne kvalitete tek treći čimbenik po važnosti.

ZAKLJUČAK

Čini se suvišnim naglašavati koliko je bračna kvaliteta važna varijabla, i sa znanstvenoga i s općeljudskoga stajališta. Budući da ne postoji niti jedan rad na hrvatskom jeziku koji bi pokušao prikazati rezultate istraživanja te varijable, pokušali smo u ovom radu barem djelomično ispuniti tu prazninu. Pregle-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRAĐOVIĆ, V.,
ČUDINA-OBRAĐOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

dom međunarodne literature stječe se dojam da je to izvanredno važno područje još uvijek znanstveno nedovoljno istraženo. Predložen je relativno malen broj teorija, a svaka od njih promatra bračnu kvalitetu s uskog, specifičnog motrišta, pa je očito potreban nov, integrativan teorijski napor. Istodobno, postoji mnoštvo istraživanja koja istražuju odrednice bračne kvalitete i njezine posljedice na psihološke procese u braku i obitelji, ali usprkos tomu, mnogi problemi još uvijek čekaju znanstveno objašnjenje. Važno je naglasiti da većina teorija i istraživačkih radova dolazi iz SAD-a, pa se nameće pitanje koliko se te teorije i njihovi rezultati mogu primijeniti za objašnjenje bračne kvalitete u drukčijem kulturnom okružju. No, na žalost, sudeći barem prema objavljenim radovima, bračna kvaliteta zasad nije u središtu pozornosti društvenih znanosti izvan SAD-a. Bilo bi osobito važno da se u našem socio-kulturnom kontekstu započne s istraživanjem odrednica bračne kvalitete i njezinoga djelovanja na psihološke procese u braku i na emotivni, socijalni i kognitivni razvoj djece. Posebno držimo da bi u nas bilo važno istražiti složeni odnos bračne kvalitete i fertilitetnog ponašanja, jer vjerujemo da se pad broja novorođene djece može objasniti i prirodom partnerskih odnosa a osobito njihovom kvalitetom.

REFERENCIJE

- Ade-Ridder, L. & Brubacker, T. H. (1983.). The quality of long-term marriages, u: T. H. Brubacker (Ed.), *Family Relationships in Later Life*, Beverly Hills, Sage Publications.
- Ainsworth, M., Blehar, M., Waters, E. & Wall, S. (1978.). *Patterns of Attachment: Psychological Study of the Strange Situation*. Hillsdale, N.J.: Earlbaum.
- Anderson, S. A., Russell, C. S. & Schumm, W. R. (1983.). Percived marital quality and family life – cycle categories: A further analysis. *Journal of Marriage and the Family*, 45, 127-139.
- Aneshensel, C. S., Frerich, R. R. & Huba, G. J. (1984.). Depression and physical illness. A multiwave, nonrecursive causal model. *Journal of Health and Social Behavior*, 25,350-371
- Anson, O. (1989.). Marital status and women's health revisited: The importance of the proximate adult. *Journal of Marriage and the Family*, 51, 185-194.
- Bellah, R. N., Madsen, R., Sullivan, W. N., Swidler, A. & Tipton, S. N. (1985.). *Habits of the heart: Individualism and commitment in American Life*. Berkeley, University of California Press.
- Belsky, J., Lang, M. & Huston, T. (1986.). Sex typing and the division of labor as determinants of marital change accross the transition to parenthood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 517-522.
- Belsky, J., Spanier, G. & Rovine, M. (1983.). Stability and change in marriage accross the transition to parenthood. *Journal of Marriage and the Family*, 45, 567-577
- Benin, M. H. & Nienstedt, B. C. (1985.). Happiness in single and dual-earner families: The effects of marital happiness, job satisfaction

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRAĐOVIĆ, V.,
ČUDINA-OBRAĐOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

and life cycle. *Journal of Marriage and the Family*, 47, 975-984.

Bowlby, J. (1969.). *Attachment and Loss: Vol. I. Attachment*. New York, Basic Books.

Bowling, A. (1987.). Mortality after bereavement: A review of the literature on survival periods and factors affecting survival. *Social Science and Medicine*, 24, 117-124

Bradbury, T. N. & Fincham, F. D. (1991.). A contextual model for advancing the study of marital interaction. U: G. J. O. Fletcher & F. D. Fincham (Eds.) *Cognition in Close Relationships*. Hillsdale, N. J., Erlbaum.

Burr, W.R. (1970.). Satisfaction with various aspects of marriage over the life-cycle: A random middle-class sample. *Journal of Marriage and the Family*, 32, 29-37.

Campbell, A., Converse, P. & Rodgers, W. (1976.). *The Duality of American Life: Perceptions, Evaluations and Satisfaction*. New York: Russell Sage Foundation

Cohen, S. & Syme, L. S. (1985.). *Social Support and Health*. Orlando, Academic Press.

Cowan, C. & Cowan, P. (1992.). *When Partners Become Parents: The Big Life Change for Couples*, New York, Basic Books

Cowan, C. P., Cowan, P. A., Heming, G., Garrett, E., Coish, W. S., Curtis-Boles, H. & Boles, A. J. (1985.). Transition to parenthood: His, hers and theirs. *Journal of Family Issues*, 6, 451-482.

Davis, D. (1982.). Determinants of responsiveness in dyadic interaction. U: W. Ickes & E. S. Knowles (Eds.). *Personality Roles and Social Behavior* (85-139). New York: Springer-Verlag.

Demo, D. H. & Acock, A. C. (1996.). Singlehood, marriage and remarriage: The effects of family structure and family relationships on mothers' well-being. *Journal of Family Issues*, 17, 388-407.

Elder, G. H., Shanahan, M. J. & Clipp, E. C. (1994.). When war comes to men's lives – life course patterns in family, work and health. *Psychology and Ageing*, 9, 5-16.

Entwistle, D. & Doeringer, S. (1981.). *The First Birth: A Family Turning Point*. Baltimore, John Hopkins University Press.

Feldman, S. S. & Nash, S. C. (1984.). The transition from expectancy to parenthood: Impact of the first born child on men and women. *Sex Roles*, 11, 84-92.

Fincham, F. & Bradbury, T. (1987.). The assessment of marital quality: A reevaluation. *Journal of Marriage and the Family*, 49, 797-809.

Franz, C. E., McClelland, D. C. & Weinberger, J. (1991.). Childhood antecedents of conventional social accomplishment in midlife adults: A 36-year prospective study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 586-595.

Furman, W. (1984.). Some observations on the study of personal relationships, u: J. C. Mates & K. Yarkin-Levin (Eds.) *Boundary Areas in Social and Developmental Psychology*, San Diego, CA, Academic Press.

Kozak, A. E., Jarmas, A. & Snitzer, L. (1988.). The assessment of mari-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRAĐOVIĆ, V.,
ČUĐINA-OBRAĐOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

tal satisfaction: An evaluation of dyadic adjustment scale. *Journal of Family Psychology*, 2, 82-91.

Masters & K. Yarkin-Levin (Eds.): *Boundary Areas in Social and Developmental Psychology* (15-42), San Diego: Academic Press.

Glenn, N. (1990.). Quantitative research on marital quality in the 1980s : A critical review. *Journal of Marriage and the Family*, 52, 137-149.

Glenn, N. D. & Weaver, C. N. (1979.). A note on family situation and global happiness. *Social Forces*, 57, 960-967.

Glenn, N. D. & Weaver, C. N. (1988.). The changing relationship of marital status to reported happiness. *Journal of Marriage and the Family*, 50, 317-324.

Glenn, N. D. (1989.). Duration of marriage, family composition and marital happiness, *National Journal of Sociology*, 3, 3-24.

Glenn, N. D. (1987.). Social trends in the United States: Evidence from sample surveys. *Public Opinion Quarterly*, 51, 109-126.

Goldberg, W. A., Michaels, G. Y. & Lamb, M. E. (1985.). Husbands' and wives' patterns of adjustment to pregnancy and first parenthood. *Journal of Family Issues*, 6, 483-504.

Gottman, J. M. (1993.). A theory of marital dissolution and stability. *Journal of Family Psychology*, 7, 57-75.

Gottman, J. M. (1990.). How marriages change. U: G.R. Patterson (Ed.) *Depression and Aggression in Family Interaction*. Hillsdale, N. J. Erlbaum.

Gove, W. R., Style, C. BV. & Hughes, M.(1990.). The effect of marriage on the well-being of adults: A theoretical analysis. *Journal of Family Issues*, 11, 4-35.

Gove, W. R., Hughes, M. & Style, C. B. (1983.). Does marriage have positive effects on the psychological well-being of the individual? *Journal of Health and Social Behavior*, 24, 122-131.

Griffin, W. A. (1993.). Transition from negative effect during marital interaction: Husband and wife differences. *Journal of Family Psychology*, 6, 230-244.

Hawkins, J. (1968.). Associations between companionship, hostility and marital satisfaction. *Journal of marriage and the Family*, 30, 647-650.

Hazan, C. & Shaver, P. (1987.). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.

Hazan, C. & Shaver, P. (1994.). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5, 1-22.

Hill, R. (1949.). *Families Under Stress*. New York, Harper.

Hochschild, A. (1989.). *The Second Shift: Working Parents and the Revolution at Home*, New York, Viking.

Ishii – Kuntz, M. & Secombe, K. (1989.). The impact of children upon social support networks throughout the life course. *Journal of Marriage and the Family*, 51, 777-790

Johnson, D., Amoloza, T. & Booth, A. (1991.). Stability and developmental change in marital quality: A three-way panel analysis. *Journal of Marriage and the Family*, Vol. 51, 137-149.

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRAĐOVIĆ, V.,
ČUDINA-OBRAĐOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

- Johnson, D. R., White, L. K., Edwards, J. N. & Booth, A. (1986.). Dimensions of marital quality: Towards methodological and conceptual refinement. *Journal of Family Issues*, 7, 31-49.
- Kaplan, H. B., Robbins, C. & Maretin, S. S. (1983.). Antecedents of psychological distress in young adults: Self-rejection, deprivation of social support, and life events. *Journal of Health and Social Behavior*, 24, 230-244.
- Karney, B. & Bradbury, N. (1995.). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, method and research, *Psychological Bulletin*, 118, 3-34.
- Karney, B., Bradbury, T., Fincham, F. & Sullivan, K. (1994.). The role of negative affectivity in the association between attributions and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 413-424.
- Kellam, S. G. (1986.). Discussion: Causal models in life-span research on psychopathology. U: L. Erlenmeyer – Kimling & N. E. Miller (Eds.): *Life-span Research on the Prediction of Psychopathology* (71-79). Hillsdale: Erlbaum
- Kessler, R. C. & Essex, N. (1982.). Marital status and depression: The importance of coping resources. *Social Forces*, 61, 484-507.
- Kurdek, L. A. (1990.). Effects of child age on the marital quality and psychological distress of newly married mothers and step-fathers. *Journal of Marriage and the Family*, 52, 81-85.
- Lauer, R. H., Lauer, J. C. & Kerr, S. T. (1990.). The long-term marriage: Perceptions of stability and satisfaction. *International Journal of Ageing & Human Development*, 31, 189 -195.
- Lavee, Y., Sharlin, S. & Katz, R. (1996.). The effect of parenting stress on marital quality: An integrated mother-father model. *Journal of Family Issues*, 17, 114-135.
- Lee, G. R., Seccombe, K. & Shehan, C. L. (1991.). Marital status and personal happiness: An analysis of trend data. *Journal of Marriage and the Family*, 53, 839-844.
- Levinger, G. (1976.). A social psychological perspective on marital dissolution. *Journal of Social Issues*, 32, 21-47.
- Lewis, R. (1980.). Marital quality and marital stability and social exchange. In: F. Nye (Ed.) *Family Relationships: Rewards and Costs* (49-65). Sage Publications.
- Lewis, R. A. & Spanier, G. B. (1979.). Theorizing about the quality and stability of marriage, u : Burr, W. R., Hill, F. I., Nie, I. & Reiss, I. L. (Eds). *Contemporary Theories About the Family*, Vol II., New York, Free Press
- Locksley, A. (1980.). On the effects of wife's employment on marital adjustment and companionship. *Journal of Marriage and the Family*, 42, 337-346.
- Markman, H. J. (1981.). Prediction of marital distress: A five year follow-up. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 49, 760-762.
- McCubbin, H. I. & Patterson, J. M. (1983.). The family stress process: The double ABCX model of adjustment and adaptation. *Marriage and Family Review*, 6, 7-38.
- McCubbin, H. I. & McCubbin, M. A. (1987.). Family stress theory and

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRAĐOVIĆ, V.,
ČUĐINA-OBRAĐOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

assessment: The T-Double ABCX Model of family adjustment and adaptation, u: H. I. McCubbin & A. I. Thompson (Ed.). *Family Assessment for Research and Practice*, Madison: University of Wisconsin – Madison.

McCubbin, H. I. & McCubbin, M. A. (1988.). Typologies of resilient families: Emerging roles of social class and ethnicity. *Family Relations*, 37, 247-254.

McCubbin, H. I., McCubbin, M. A. & Thompson, A. I. (1992.). Resiliency in families: The role of family schema and appraisal in family adaptation to crisis. U: T. Brubaker (Ed.). *Family in transition*, Beverly Hills, CA, Sage.

Mirowsky, J. & Ross, C. E. (1989.). *Social Causes of Psychological Distress*, New York, Aldine-de Gruiter.

Nock, S. L. & Kingston, P. W. (1988.). Time with children: The impact of couples worktime commitments. *Social Forces*, 67, 59-85.

Norton, R. (1983.). Measuring marital quality: A critical look at the dependent variable. *Journal of Marriage and the Family*, 43, 141-151.

Obračović, J. (1990.). Djeca razvedenih roditelja: Reakcije, prilagodba, emotivni, socijalni i kognitivni razvoj. *Primijenjena psihologija*, 11, 155-172.

Paterman, D. J., Ridley, C. A. & Anderson, S. M. (1974.). A comparison of cohabitating and non-cohabitating college students. *Journal of Marriage and the Family*, 36, 344-354.

Raush, H. L., Greeif, A. C. & Nugent, J. (1979.). Communication in couples and families, U: W. R. Burr, R. Hill, F. I. Nye & I. L. Reiss (Eds.), *Contemporary Theories About the Family: Research – based Theories*, (468-489). New York: Free Press

Riehl-Emde, A. & Willi, J. (1994.). "His" and "her" marriages: Empirical investigation about well-being, empathy and satisfaction of husband and wife. *System Familie – Forschung und Therapie*, 7, 83-97.

Riessman, C. K. & Gerstel, N. (1985.). Marital dissolution and health: Do males or females have greater risk? *Social Science and Medicine*, 20, 627-635.

Roach, A. J., Frazier, L. P. & Bowden, S. R. (1981.). Marital satisfaction scale: Development of a measure for intervention research. *Journal of Marriage and the Family*, 43, 537-546.

Robins, L. B. (1982.). *Intimate Strangers: Men and Women Together*. New York, Harper & Row.

Ross, C. E., Mirowsky, J. & Goldsteen, K. (1990.). The impact of the family on health: The decade in review. *Journal of Marriage and the Family*, 52, 1059-1078.

Ruble, D. N., Fleming, A. S., Hackel, L. S. & Stangor, C. (1988.). Changes in the marital relationship during the transition to first time motherhood: Effects of violated expectations concerning division of household labor. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55, 78-87.

Ruvalo, A. P. & Veroff, J. (1997.). For better or for worse: Real – ideal discrepancies and the marital well-being of newlyweds. *Journal of Social & Personal Relationship*, 14, 223-242.

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRAĐOVIĆ, V.,
ČUDINA-OBRAĐOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

Schumm, W. R., Paff-Bergen, L. A., Hatch, R. C., Obiorah, F. C., Copeland, J. M., Meens, L. D. & Bugaihis, M. A. (1986.). Concurrent and discriminant validity of the Kansas Marital Satisfaction Scale. *Journal of Marriage and the Family*, 48, 381-387.

Schwartz, P. (1987.). The family as a changed institution. *Journal of Family Issues*, 8, 455-459.

Shaver, P., Hazan, C. & Bradshaw, D. (1988.). Love as attachment: The integration of three behavioral systems. U: R. J. Sternberg & M. L. Barnes (Eds.) *Psychology of Love*, (68-99). New Haven: Yale University Press.

Sheinbein, M. L. (1974.). Multiplicity of marital adjustment ratings: A suggestion. *Journal of Family Counseling*, 2, 49-52.

Shek, D. T. (1995.). Gender differences in marital quality in well-being in Chinese married adults. *Sex Roles*, 32, 699-715.

Smith, D. A., Vivian, D., & O'Leary, K. D. (1990.). Longitudinal prediction of marital discord from premarital expression of affect. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 58, 790-798.

Smith, J. C., Mercy, J. A. & Conn, J. (1988.). Marital status and the risk of suicide. *American Journal of Public Health*, 78, 78-80.

Snyder, D. K. (1981.). Empirical validation of the Marital Satisfaction Inventory: An actuarial approach. *Journal of Consulting Clinical Psychology*, 49, 262-268.

Spanier, G. (1976.). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and Family*, 38, 15-28.

Spanier, G. B. & Filsinger, E. E. (1983.). The Dyadic Adjustment Scale, u: E. E. Filsinger (Ed.). *Marriage and Family Assessment: A source Book for Family Theory*. Beverly Hills, CA, Sage.

Spanier, G. B. & Cole, C. L. (1976.). Towards clarification and investigation of marital adjustment. *International Journal of Sociology of the Family*, 6, 121-146.

Spanier, G. B. & Thompson, L. (1982.). A confirmatory analysis of the dyadic adjustment scale. *Journal of Marriage and the Family*, 44, 731-738.

Stinnett, N., Collins, J. & Montgomery, J. E. (1970.). Marital need satisfaction of older husbands and wives. *Journal of Marriage and the Family*, 32, 428-434.

Stuart, R. B. (1969.). Operant – interpersonal treatment for marital discord. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 33, 675-682.

Swenson, C. H, Eskew, R. W. & Kohlhepp, A. (1981.). Stage of family life cycle, ego development, and marital relationship, *Journal of Marriage and the Family*, 43, 841-853.

Thibaut, J. W. & Kelley, H. H. (1959.). *Social Psychology of Groups*. New York: Wiley.

Thoits, P. A. (1986.). Multiple identities: Explaining gender and marital status differences in distress. *American Sociological Review*, 51, 259-272.

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRADOVIĆ, V.,
ČUDINA-OBRADOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

Thomson, E. & Colella, U. (1992.). Cohabitation and marital stability: Quality or commitment. *Journal of Marriage and the Family*, 54, 259-267.

Trost, J. (1985.). Abandon adjustment. *Journal of Marriage and the Family*, 47, 1072-1073.

Umberson, D. (1987.). Family status and health behaviors: Social control as a dimension of social integration. *Journal of Health and Social Behavior*, 28, 306-319.

Umberson, D. (1989.). Relationships with children: Explaining parents' psychological well-being. *Journal of Marriage and the Family*, 51, 999-1012.

Vannoy, D. & Philliber, W. W. (1992.). Wife's employment and quality of marriage. *Journal of Marriage and the Family*, 54, 387-398.

Weiss, R. S. (1990.). *Staying the course: The Emotional and Social Lives of Men Who Do Well at Work*. New York: Free Press.

White, L. & Keith, B. (1990.). The effects of shift work on the quality and stability of marital relations. *Journal of Marriage and the Family*, 52, 453-462.

White, L. K. & Booth, A. (1985.). The quality and stability of remarriages: The role of step children, *American Sociological Review*, 50, 689-698.

Willis, T. A., Weiss, L. R. & Patterson, G. R. (1974.). A behavioral analysis of the determinants of marital satisfaction. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42, 802-811.

Marital Quality: Definition, Causes and Consequences

Josip OBRADOVIĆ, Mira ČUDINA-OBRADOVIĆ
Faculty of Philosophy, Zagreb

Different approaches to defining marital quality (marital quality as satisfaction, as marital adjustment and as the partner's assessment of marital relations) are examined. Those theories of marital quality which have raised the greatest attention in scientific literature are describe and analysed (the theory of social exchange, behaviourist theory, theory of affective attachment, theory of marital and family crisis). Special attention is focused on the problem of measuring marital quality, resulting in the presentation of all the advantages and disadvantages of different measuring methods. Subsequently, marital quality is observed as a dependent variable, and the determinants of marital quality in marriage and out of it are analysed (especially the influence of marital periods, the birth of a child, and length of marriage). Marital quality as an independent variable is observed from the aspect of its influence on partners and marital and family processes, satisfaction with life and marital partners'

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 7 (1998),
BR. 4-5 (36-37),
STR. 659-682

OBRADOVIĆ, V.,
ČUDINA-OBRADOVIĆ, M.:
BRAČNA KVALITETA...

health, the stability of marriage and the emotional
development of children.

Eheliche Qualität: Begriff, Ursachen und Auswirkungen

Josip OBRADOVIĆ, Mira ČUDINA-OBRADOVIĆ
Philosophische Fakultät, Zagreb

Diese Studie gibt einen Überblick über Theorien und Ergebnisse in der Erforschung ehelicher Qualität. Die Arbeit ist in mehrere Teile untergliedert. Der erste Teil analysiert die verschiedenen Ansätze in der Auffassung ehelicher Qualität (eheliche Qualität als Quelle der Zufriedenheit, als Ergebnis der Anpassung der Ehepartner aneinander, als gemeinsam mit dem Partner getroffene Einschätzung der ehelichen Verhältnisse). Es folgt eine Beschreibung und Analyse jener Theorien über eheliche Qualität, denen in der Fachliteratur die größte Aufmerksamkeit zukommt (Theorie des sozialen Austauschs, behavioristische Theorie, Theorie der affektiven Verbundenheit, Theorie der Ehe- und Familienkrise). Besondere Aufmerksamkeit gilt dem Problem der Messung von ehelicher Qualität, wobei die Autoren sämtliche Vor- und Nachteile verschiedener Messungsmethoden erläutern. Sodann wird die eheliche Qualität als abhängige Variable betrachtet, und es werden einzelne Richtlinien zur Bestimmung ehelicher Qualität innerhalb und außerhalb der Ehe analysiert (im besonderen die Auswirkungen einzelner Eheabschnitte, die Geburt eines Kindes und die Dauer der Ehe). Eheliche Qualität als unabhängige Variable wird unter dem Aspekt ihres Einflusses auf die Ehepartner und die ehelichen und familiären Beziehungen, auf Zufriedenheit und Gesundheit der Partner, auf die Stabilität der Ehe und die emotionelle Entwicklung der Kinder betrachtet.